

Ola Kadefors

Fynd från historisk och förhistorisk tid

-en arkeologisk förundersökning av en brunn samt boplatslämningar från yngre järnålder i Nyby, Laholm

Halland, Laholms stad, Nyby 3:38 och 3:50. RAÄ Laholm 47,48 ,49, 50, 51, 52, 53 och 54.

FÖRUNDERÖKNINGEN UTFÖRD 2014

KULTURMILJÖ
HALLAND

Hallands Länsmuseum, Kulturmiljö Halland

Uppdragsverksamheten, Halmstad 2015.

Arkeologisk förundersökning 2014.

Omslagsbild: Bronsknapp, sannolikt från 1600-talet, påträffad i det översta lagret i brunn A263.

Foto. A. Andersson (fotonr. 2015-17-8)

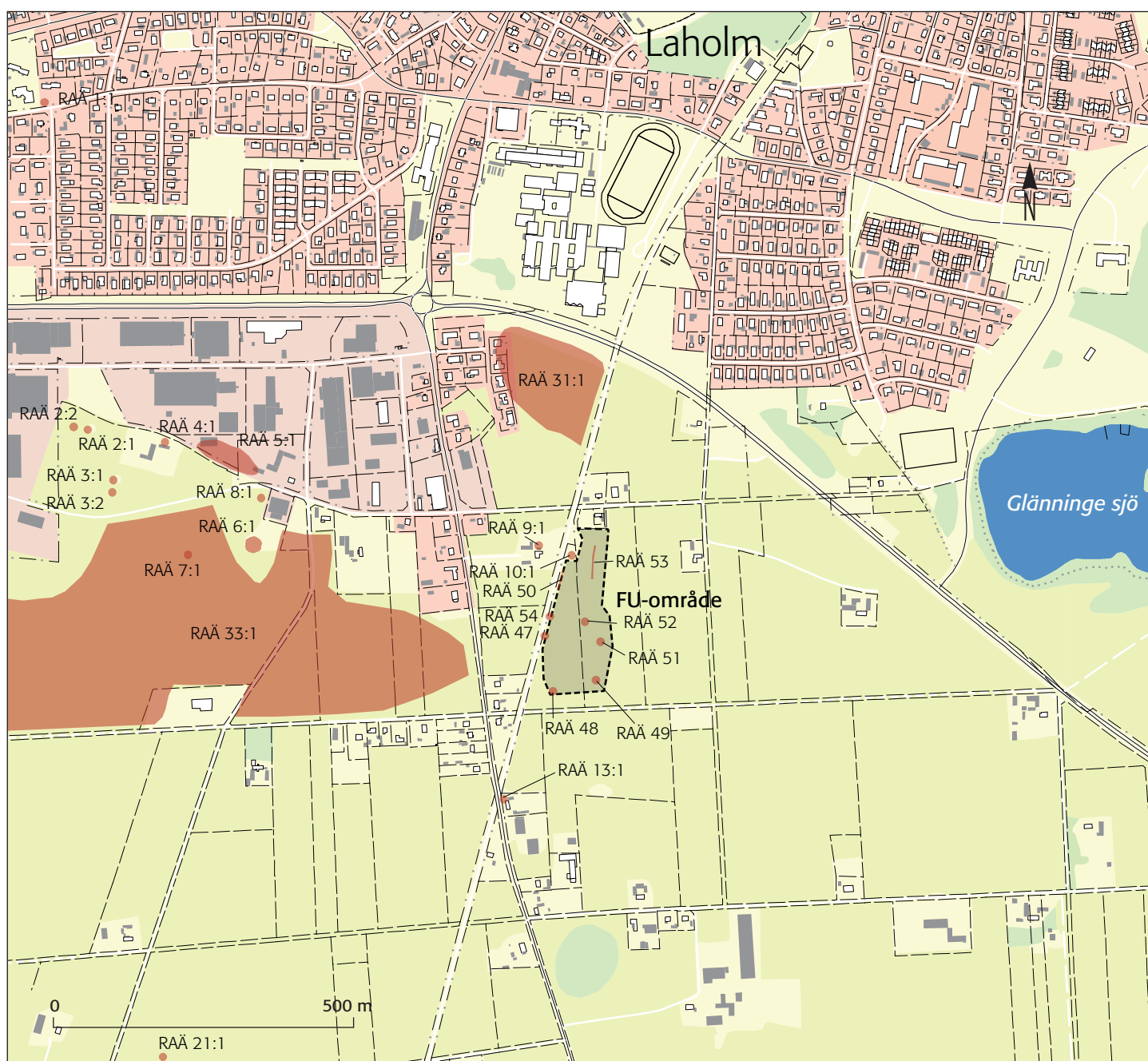
Layout: A. Andersson.

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet.

Ärende nr ms2006/02316.

Innehåll

1. Sammanfattning	5
2. Bakgrund	5
3. Syfte och metod	5
4. Topografi och fornlämningsmiljö	6
5. Historisk markanvändning och kartanalys	7
6. Undersökningsplanens måluppfyllelse	7
7. Resultat	7
7.1. Ny fornlämning 1 – RAÄ 50 och 53, förundersökningsresultat från norra delen av förundersökningsområdet.	8
7.2. Ny fornlämning 2 – Brunnen i den södra delen av fornlämningsområdet	13
Tolkningsförslag	15
Platsens kunskapspotential	16
Åtgärdsförslag	16
Tekniska och administrativa uppgifter	17
Referenser	17
Bilagor	18
Bilaga 1 Anläggningstabell	
Bilaga 2 Fyndlista	
Bilaga 3 Vedartsanalys Thomas Bartholin	
Bilaga 4 ¹⁴ C-analys Ångströmlaboratoriet	
Bilaga 5 Ritningsförteckning	

Figur 1. Förundersökningsområdet och dess kringliggande fornlämningsmiljö. Registrerade fornlämnningar som omnämns i texten är namngivna. Skala 1:10 000

1. SAMMANFATTNING

Med anledning av att Laholms kommun planerar ett nytt bostadsområde inom fastigheterna Nyby 3:50 och 3:38 har personal från Kulturmiljö Halland utfört en arkeologisk förundersökning. Förundersökningen resulterade i två geografiskt avgränsade fornlämningar. Boplatslämningar från i huvudsak sen romersk järnålder/ folkvandringstid påträffades i den norra delen av förundersökningsområdet, det område som i denna rapport benämns Ny fornlämning 1. Spår efter förmodade hägnadssystem från historisk tid påträffades också i detta område. I den södra delen av förundersökningsområdet påträffades en brunn från vilken organiskt material (al) daterades till sen romersk järnålder/folkvandringstid, vilket således innebär att brunnen och boplatsten förefaller vara mer eller mindre samtida. Denna lämning benämns i denna rapport som Ny fornlämning 2. Kulturmiljö Halland förordar att eventuell exploatering föregås av arkeologisk slutundersökning inom båda dessa delområden.

2. BAKGRUND

Med anledning av en planerad bostadsbyggnation inom fastigheterna Nyby 3:50 och 3:38, Laholms kommun, har Kulturmiljö Halland i november 2014 utfört en arkeologisk förundersökning som berört fornlämningarna av RAÄ 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, och 54. Förundersökningen föregicks av en arkeologisk utredning som utfördes i november 2013. Utredningen resulterade i att ett tjugotal anläggningar som bedömdes såsom förhistoriska påträffades inom ovan nämnda fastigheter (Kadefors 2014a). Dessa lämningar delades senare upp av Riksantikvarieämbetet fornminnesregister (FMIS) i inte mindre än 8 separata fornlämningar. Det är dessa fornlämningar som berörs av förundersökningen.

3. SYFTE OCH METOD

Syftet med förundersökningen är att närmare diagnostisera och tidsbestämma de lämningar som påträffades under utredningen. Vid utredningen påträffades två stora härdar i den norra delen av undersökningsområdet och förundersökningen skulle bland annat ge klarhet i huruvida dessa kunde kopplas till de närliggande högarna. Om möjligt skulle även dessa härdar funktionsbestämmas. Ytterligare ett syfte med undersökningen var att klargöra om det fanns spår efter stolphus i området.

Undersökningsområdet schaktades med en bandgående grävmaskin. Mot kanterna av undersökningsområdet drogs schakt med en skopbredd, vilket breddades när förtätningar av anläggningar kunde iakttas. Invid större koncentrationer av förhistoriska lämningar öppnades större ytor i syfte att få bättre bedömningsunderlag av lämningens inre struktur. Samtliga påträffade fynd tillvaratogs.

4. TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Förundersökningsområdet, som i sin helhet består av betes- och jordbruksmark, är beläget drygt 200 meter söder om väg 24 och ett hundratal meter öster om Ängelholmsvägen. Direkt väster om området går den gamla järnvägsvallen, vilken idag är ombyggd till cykelbana. Den övergripande landskapsbilden präglas av övergången mellan stad och landsbygd, där de i utkanten av stadskärnan belägna industriområdena gränsar mot flack odlingsmark. Drygt 600 meter öster om förundersökningsområdet finns Glänninge sjö, den enda naturliga sjön i närområdet, och ytterligare en knapp kilometer öster om sjön rinner ån Lagan.

Områdets fornlämningsbild är omfångsrik och varierad. I förundersökningsområdets nordvästra kant ligger två bronsåldershögar, RAÄ 9:1 och RAÄ 10:1 Laholms stad, där den sistnämnda gränsar till förundersökningsområdet. Dessa gravhögar mäter ca 15 meter i diameter. Ytterligare väster om dessa finns de i folkmun benämnda *Olanders Kulle* (RAÄ 7:1) och *Billingsens Hög* (RAÄ 4:1) vilka är betydligt större med 30 respektive 20 meter i diameter. Jämte dessa finns ytterligare 3 högar (RAÄ 2:1, 3:1, 3:2) och en flatmarksgrav (RAÄ 2:2). Därtill finns uppgifter om ett borttaget gravfält (RAÄ 5:1) i kanten av det nuvarande industriområdet. Väster om förundersökningsområdet, och direkt söder om Olanders Kulle, återfinns den stora bopplatsen RAÄ 33:1 Laholms stad, vilket är en boplatslämning som hör till de största fornlämningarna inom Laholms kommun. Delar av bopplatsen förundersöktes 2004 varvid det kunde konstateras att området innehöll rikligt med boplatslämningar från framförallt bronsålder och förromersk järnålder (Svensson 2004).

Norr om förundersökningsområdet finns bopplatsen RAÄ 31:1 Laholms stad, en fornlämning som är uppdelad i en västra och en östra del. Denna fornlämning upptäcktes vid en utredning år 2000 då det konstaterades finnas boplatslämningar inom ytan (Nicklasson 2000). Den västra delen av fornlämningen förundersöktes 2001 varvid det kunde konstateras att omfattande dikes-/ gränssystem och boplatslämningar fanns. En ¹⁴C-datering av en härd visade på lämningar från romersk järnålder. Dikena sammanföll med den gräns mellan Laholms inägor och utmark som anges i en akt från 1791 (Toreld 2001). Den östra delen av RAÄ 31:1 förundersöktes hösten 2013. Denna förundersökning resulterade i att den östra delen av fornlämningen nu kan betraktas som borttagen, då det inom denna del ej påträffades annat än spridda stolphål utan adekvat struktur (Kadefors 2014b).

Hösten 2014 genomfördes en särskild arkeologisk undersökning av den västra delen av RAÄ 31:1. Vid denna undersökning kunde konstateras att det på platsen fanns en boplat med långhus från perioden romersk järnålder/ folkvandringstid. Det största av husen var ett 47 meter långt långhus (Kadefors under arbete).

5. HISTORISK MARKANVÄNDNING OCH KARTANALYS

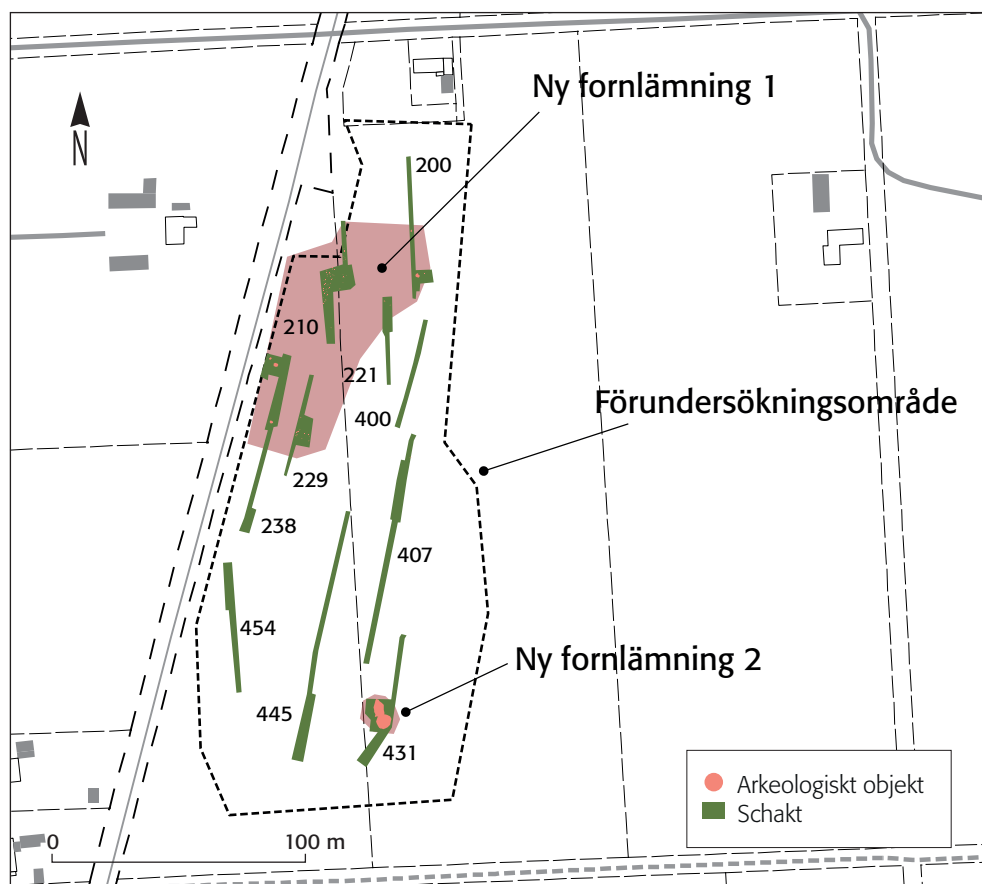
I det historiska kartmaterialet finns inga antydningar till äldre markanvändning. Området är på en karta från 1791 endast angivet som utägor till Laholms stad. På den häradsekonomiska kartan från 1919-1925 är området endast åkermark och de kringliggande gårdarna förefaller ligga på samma platser som idag.

6. UNDERSÖKNINGSPLANENS MÅLUPPFYLLELSE

I stort följde förundersökningen undersökningsplanen. I ett fall har en avvikelse gjorts. Istället för makroanalyser tillskötts två ytterligare ^{14}C -dateringar så att totalt fyra prov kunde tas. Syftet till detta var att klargöra tidsdjupet hos de olika delytorna. Avvikelsen beslutades i samråd med länsstyrelsen.

7. RESULTAT

Som inledningsvis nämndes skedde ett beklagligt misstag i samband med registreringen i FMIS, då man där av någon anledning har givit varje enskilt utredningsschakt ett separat fornlämningsnummer. Detta märkliga förfarande har således medfört att merparten av förundersökningsschakten har dragits *bredvid*

Figur 2. Översikt av förundersökningsområdet, skala 1:3000.

de registrerade fornlämningsytorna, då ju ett av förundersökningens syfte är att komplettera den bild som erhöles vid utredningen.

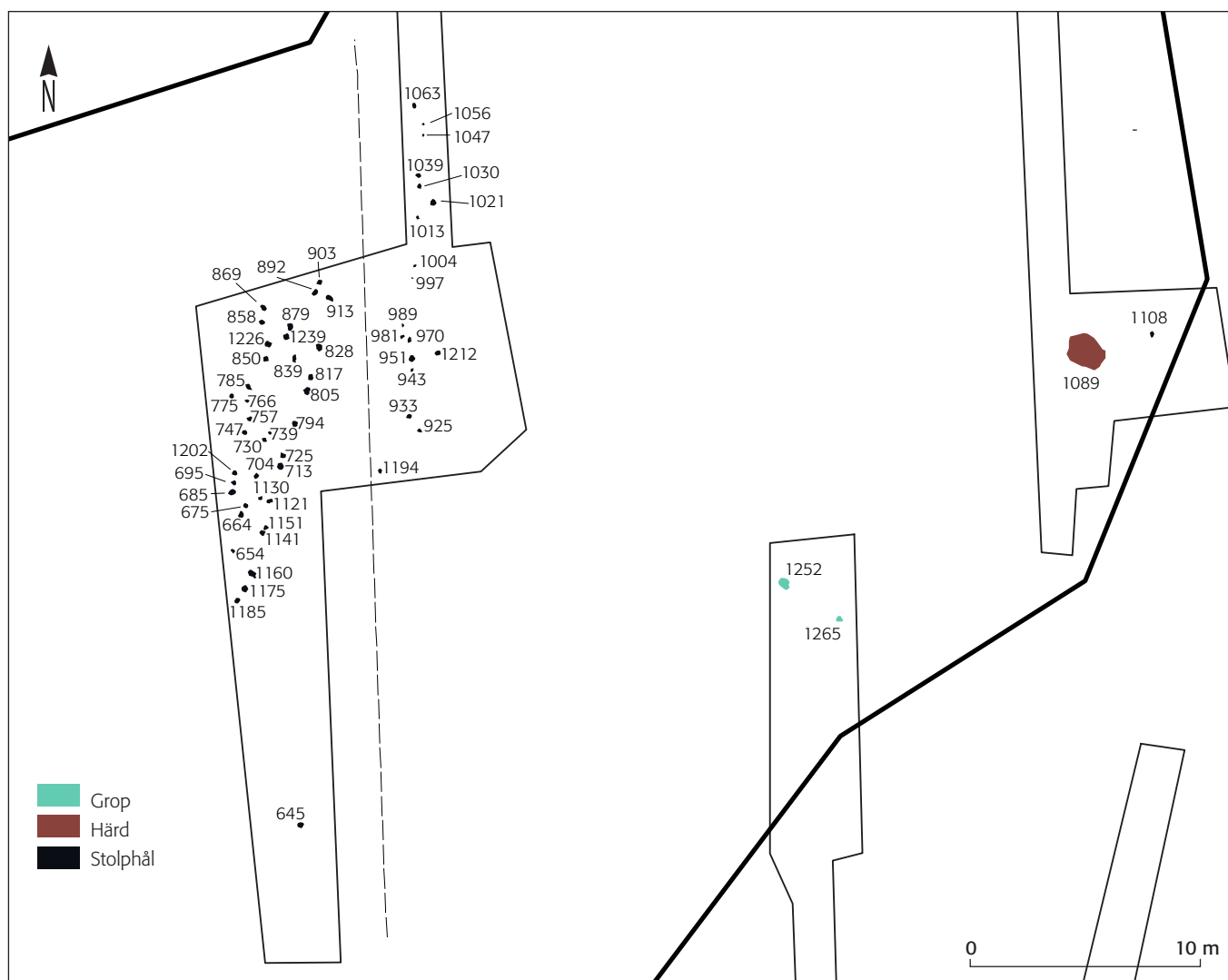
Inom själva förundersökningsområdet, vilket helt bestod av åkermark, var matjorden huvudsakligen mellan 0,2 – 0,3 m tjock. Undergrunden, alven, var förvånansvärd homogen då den genomgående bestod av en grusig sand och således föreföll ytterst lämplig såsom boplatssyta. Undersökningsområdet är beläget på flack mark och ligger utmed 30 m kurvan

7.1. Ny fornlämning 1 – RAÄ 50 och 53, förundersökningsresultat från norra delen av förundersökningsområdet.

Det bör direkt påpekas att de båda fornlämningarna RAÄ 50 och 53 i praktiken är en och samma fornlämning. Att använda två fornlämningsidentiteter blir rörigt, särskilt vid beskrivning av de lämningar som påträffats *mellan* de båda registrerade lämningarna. Därför kommer här endast användas Ny fornlämning 1 såsom begrepp vid beskrivningen av den norra delen av undersökningsområdet, även om lejonparten av de nyfunna lämningarna geografiskt ligger närmast RAÄ 50.

Figur 3. Stolphålsrader i den norra delen av Ny fornlämning 1. Mot norr. Foto Ola Kadefors. (fotonr. 2015-17-7).

Figur 4. Plan över den norra delen av Ny fornlämning 1. Skala 1:300.

Inom det norra området (se figur 4) påträffades 76 av de under förundersökningen totalt 80 hittade anläggningarna. 69 av dessa är stolphål, fem härdar och två gropar. Stolphålen var i huvudsak koncentrerade till den norra delen av undersökningsområdet. Denna koncentration av stolphål är strukturerad så till vida att stolphålen förefaller vara placerade i rader. I den västra delen av schakt OS210 fanns en koncentration av stolphål som förefaller utgöra åtminstone ett par olika faser av stolphålsrader. I den östra delen av samma schakt finns ytterligare en rad. Flera av stolphålen är tydliga med en för hållandevis hög grad av humösitet i fyllningen. Därmed är de också mycket tydliga mot den omgivande ljusa, sandiga alven. Träkol av björk i ett av dessa stolphål, A951, ^{14}C -daterades till 1480 – 1800 AD (2 sigma). Man skall här påpeka att om man sänker sannolikheten i kalibreringen från 95,4 % (2 sigma) till en sannolikhet om 93,7 %, så

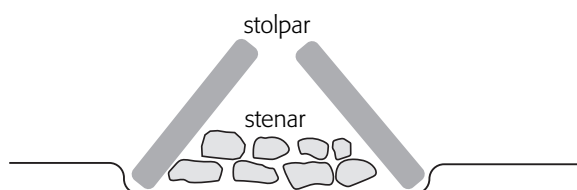

Figur 5. Härden AH476, sedd mot norr. Foto: Fredrik Larsson. (fotonr. 2015-17-4).

blir utfallet ett intervall på 1480 – 1670 AD, vilket är ett kalibrerat datum som sannolikt speglar den faktiska åldern på stolphålsraderna bättre. De parallella raderna utgör förmodligen olika faser av samma hägnadssystem. Flera av stolphålen, framförallt de som låg i den östligaste raden hade dock en något annan fyllning, vilket gav dem en något äldre karaktär. Möjligen representerar dessa en äldre fas än vad ^{14}C -dateringen från A951 visar. Öster om OS210 påträffades härdar och stolphål även i schakten OS200 och OS221.

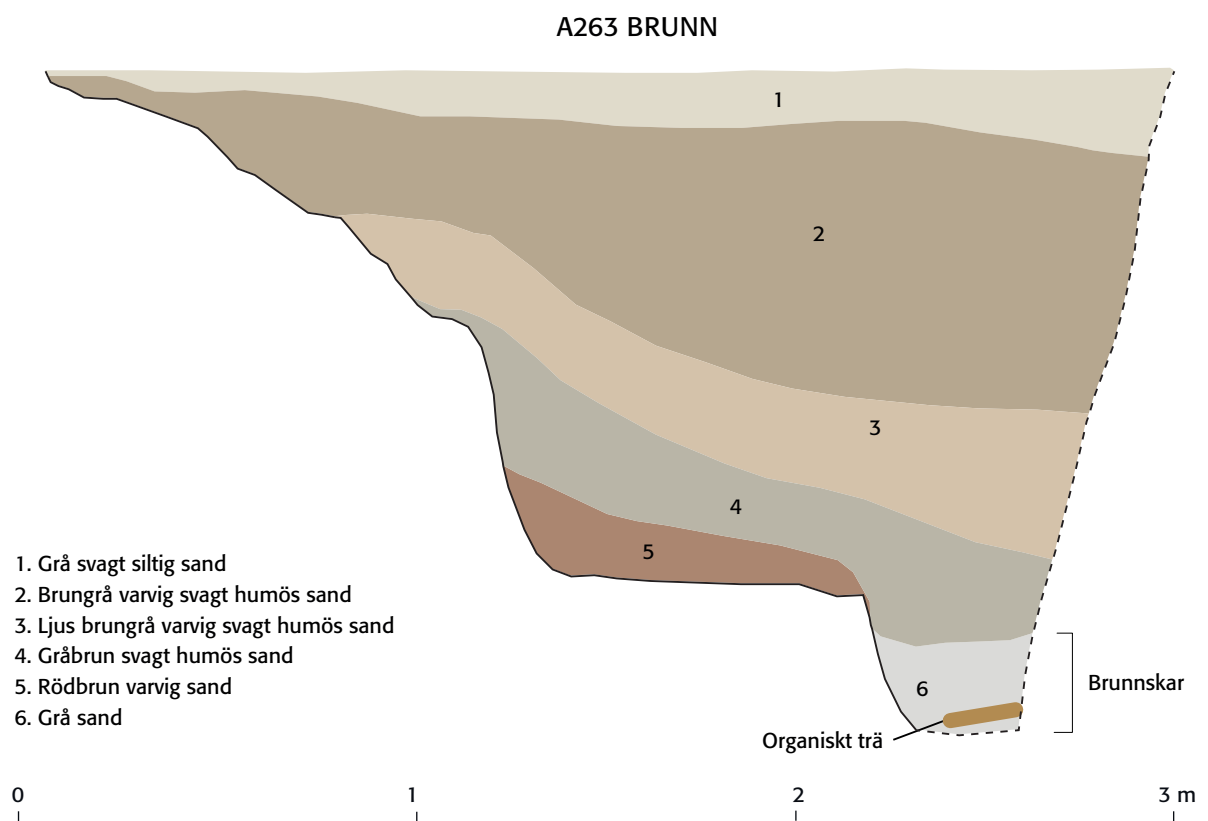
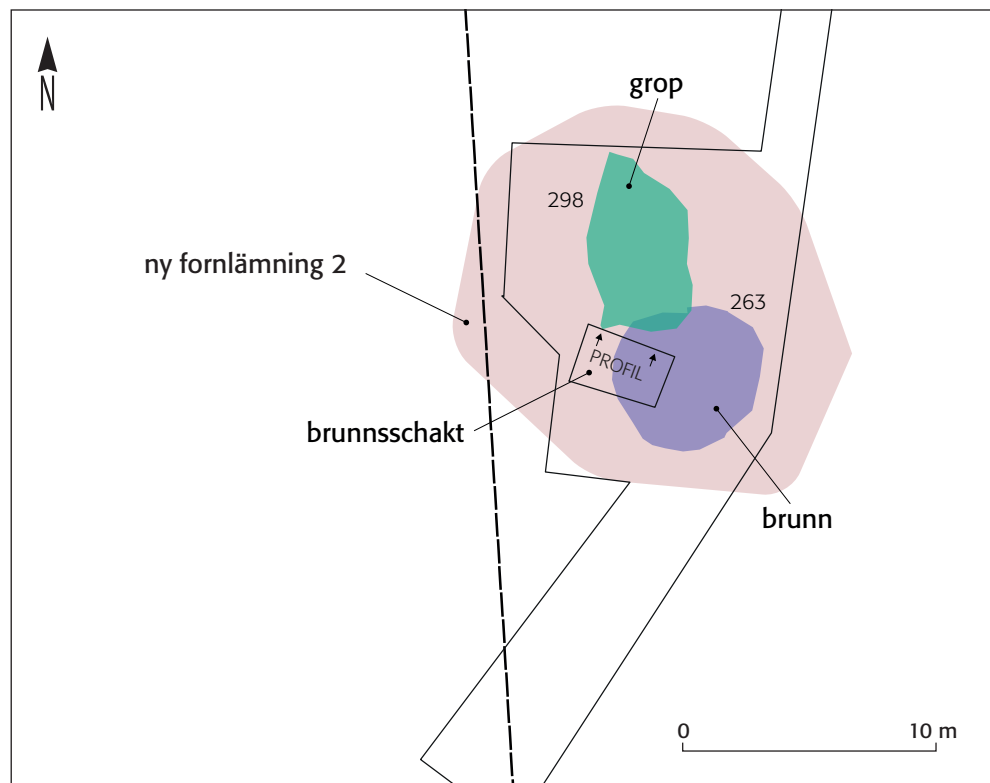
Ett 30 tal meter sydväst om stolphålsraden i schaktet OS210 framschaktades en större härd som påträffats under utredningen. Syftet med detta var att närmare undersöka härden och datera den. Härden, AH476 i schaktet OS238, har varit omgiven av fyra liggande stockar som markerade kanten på härden. I härden låg ett 50-tal skörbrända stenar. Dessa stenar var skörbrända, men endast till en viss del. Detta visar att stenarna antingen bytts ut eller att härden endast varit tänd

Figur 6. Principskiss över hur härden kan varit konstruerad. Stockar har lutats mot en mindre hög med sten.

Figur 7. Plan över hus 1 och intilliggande härdar samt ren plan över hus 1 (infälld). Skala 1:200.

Figur 8. Brunnen i plan (skala 1:300) och profil (skala 1:20).

en gång. Stenarna är koncentrerade till härdens mitt. Via resterna efter stockar liggandes i kanterna av härden i kombination med stenarna i dess mitt låter sig eventuellt en konstruktion anas. Stenar har lagts på hög i mitten av härden och stockar har lutats mot dessa i en pyramidform (Se fig 6). Träkol av lind från härden ¹⁴C-dateras till 390 - 540 AD (2 Sigma). I samma schakt påträffades ytterligare två härdar, vilka dock inte var lika stora som AH476.

Ett 10-tal meter öster om OS210 drogs schaktet OS229. I den södra änden av detta schakt påträffades totalt elva stolphål. Sex av dessa bildar sannolikt tre takbärande bockpar i ett förhistoriskt treskeppigt stolphus. Bockbredden inom respektive bockpar var från öster till väster 1,4 meter, 1,75 meter och 1,8 meter, vilket antyder en lätt konvex form på huset. I anslutning till stolphuset undersöktes en ränna med tre stolphål. Ett av dessa stolphål, A533, ingår i ett av bockparen. I detta stolphål påträffades inga fynd, men i det intilliggande stolphålet, A548, påträffades både keramik och delar av en vävtyngd. Träkol av ek från detta stolphål daterades till 250 – 410 AD kalibrerat med 2 Sigma. I ytterligare två stolphål intill bockparen, A559 och A569, påträffades också förhistorisk keramik.

7.2. Ny fornlämning 2

– Brunnen i den södra delen av fornlämningsområdet

I den södra delen av undersökningsområdet påträffades en ca 6 x 6 meter stor anläggning, A263, vilken bedömdes vara en brunn. Denna brunn ligger geografiskt närmast RAÄ 49, som är en härd och ett stolphål, men ges här fortsättningsvis identiteten Ny fornlämning 2.

Anläggningen ligger i en mindre svacka mitt ute på en åker och det fanns ingen som helst antydning i terrängen att där skulle finnas en brunn. Efter framrensning grävdes ett mindre schakt med grävmaskin ned i den västra kanten av anläggningen. Fyllningen i toppen av A263 har fynd från 1600- och 1700-tal, bland vilka delar från rödgodskärl och en mindre bronsknapp kunde märkas. På detta översta lager följer en varvig fyllning som indikerar olika igenfyllningsfaser. Kanten på anläggningen sluttar brant ned ca 2 meter. Därefter går fyllningen rakt nedåt, vilket indikerar att själva brunnskalet börjar här. Schaktningen avslutades invid brunnskalets början eftersom tid ej fanns inom förundersökningen för att ta hand om en såpass stor anläggning och inte heller avsätta medel för konservering av eventuellt organiskt material.

Invid övergången till brunnskalet påträffades ett stort stycke organiskt trä. Träet är möjligen nedkastat i brunnen vid igenfyllning, eller eventuellt en rest efter en stötta invid själva brunnen. Detta trä, en bit al, kunde dateras till 250 – 540 AD (2 Sigma), vilket indikerar att brunnen brukats senast under romersk järnålder och/eller folkvandringstid. Det bör än en gång påpekas att anläggningen ej grävdes i botten, varför dess faktiska djup och innehåll är okänt. Vidare utgör dateringen

Figur 9. Stock invid brunnskar. Foto: Ola Kadefors (fotonr. 2015-17-5).

Figur 10. A263 och A298 mot söder. Foto: Ola Kadefors. (fotonr. 2015-17-5).

möjligen endast en yngre fas av brunnens faktiska brukandetid då provet kommer från vad som kan vara en yngre fas i anläggningen.

Direkt norr om A263 fanns ytterligare en stor anläggning, A298. Ingen tid fanns inom förundersökningen för att undersöka denna anläggning närmare. Storleken på A298 var drygt 7,5 x 3,80 meter och anläggningen är antingen en brunn, äldre än A263, eller resterna av en nedgång till brunnen.

TOLKNINGSFÖRSLAG

Förundersökningen resulterade i att två ytor med förhistoriska och historiska lämningar påträffades. I den norra delen av förundersökningsområdet finns ett område som innehåller härdar, stolphålshus och rester av vad som antas vara hägnader. I detta område påträffades också fynd av förhistorisk keramik. Hägnaderna kan möjligen dateras till historisk tid, men den kan ej uteslutas att det finns äldre faser bland dessa.

Den konvexa antydningen på stolphusets takbärande konstruktion i kombination med den individuella bockbredden indikerar rent typologisk att byggnaden sannolikt härrör från yngre romersk järnålder - folkvandringstid, vilket även ¹⁴C-dateringen av A548 påvisar.

Brunnen vid RAÄ 49 är en för Halland ovanlig lämning med en för Halland ovanlig ålder. Fyndet av organiskt trä i denna visar att det finns en möjlighet att brunnen innehåller organiskt material från järnåldern.

Brunnen och boplatsen förefaller ha varit i bruk samtidigt. I detta sammanhang bör även nämnas att dessa dateringar sammanfaller anmärkningsvärt väl med den stora gården inom RAÄ 31:1, belägen knappt 300 meter norr därom. Tillsammans hyser dessa lämningar stor potential att belysa verksamhet och rumslig organisation inom ett avgränsat landskapsutsnitt under äldre järnålder.

Prov nr ¹⁴ C	Prov nr (eget)	Anl nr	Vedart	Vedart för ¹⁴ C	¹⁴ C-datering	¹⁴ C-datering kalibrerad
Ua- 50362	PK325	A263	<i>Alnus sp.</i> , al	<i>Alnus sp.</i> , al max 5 år	1655±35	250 – 540 AD
Ua- 50363	PK1118	A476	<i>Quercus sp.</i> , ek <i>Tilia sp.</i> , lind	<i>Tilia sp.</i> , lind 1 år	1612±30	390 – 540 AD
Ua- 50364	PK 1222	A951	<i>Betula sp.</i> , björk	<i>Betula sp.</i> , björk max 5 år	288±37	1480 – 1800 AD
Ua- 50365	PK 100001	A548	<i>Quercus sp.</i> , ek	<i>Quercus sp.</i> , ek Bark max 100 år	1711±30	250 – 410 AD
-	PK1221	A1212	<i>Fagus silvatica</i> , bok	Ej daterat	Ej daterat	Ej daterat

Tabell 1. Samanställning av alla vedarts- och ¹⁴C-prover.

PLATSENS KUNSKAPSPOTENTIAL

Föreliggande dateringar indikerar att brunnen (Ny fornlämning 2) och boplatsen (Ny fornlämning 1) förefaller ha varit i bruk samtidigt. En brunn från äldre järnålder är en näst intill unik företeelse i Halland. Tillika hyser en brunn en hög potential som bevarare av alla typer av organiskt material, vilket gör den till en presumtivt högtintressant kunskapskälla. Boplatslämningens och brunnsens vetenskapliga potential ökar ytterligare då sagda dateringar sammanfaller anmärkningsvärt väl med den stora gården inom RAÄ 31:1– med ett av periodens längsta kända hus i Sydskandinavien –, belägen knappt 300 meter norr därom. Tillsammans hyser dessa lämningar stor potential att belysa verksamhet och rumslig organisation inom ett avgränsat landskapsutsnitt under äldre järnålder. I kombination med jämförande analys av ett antal tidigare undersökta samtida boplatser i närområdet torde en syntetiserande diskussion kring den äldre järnåldern kring nedre Lagadalen med omnejd kunna göras och därefter även sättas in i ett jämförande regionalt perspektiv rörande exempelvis byggnadstraditioner, landskapsutnyttjande, ekonomi/utkomst och socioekonomisk samhällsstratifiering under sagda period.

ÅTGÄRDSFÖRSLAG

Kulturmiljö Halland förordar att all form av exploatering på platsen som kan komma att beröra eller påverka fornlämningarna föregås av arkeologisk slutundersökning av såväl brunnen i söder som boplatsoområdet i nordväst.

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens dnr: 431-1429-14

Eget dnr: 2014-192

Uppdragsgivare: Laholms kommun

Utförandetid: 2014-10-20–2014-10-23

Personal: Ola Kadefors (projektledare), Fredrik Larsson.

Fastighet: Nyby 3:38 och 3:50

RAÄ nummer: Laholms stad RAÄ 47,48, 49, 50, 51, 52, 53, och 54

Höjdsystem: RH 2000

Koordinatsystem: SWEREF 99 TM

Undersökt yta: 1859 m²

Dokumentation: Samtliga schakt och anläggningar är dokumenterade digitalt inom ramen för Intrasis Version 2.2. Intrasis projektnr Laholmsf2014192F. Allt arkivmaterial förvaras i Kulturmiljö Hallands arkiv, Halmstad. Ritningar har HMAK nr 4424. Fotonummer: 2015-17-1–2015-17-7

Fynd: Keramik, flinta, bronsknapp (nyare tid). Fynden har i väntan på fyndfördelning tilldelats accessionsnummer HM 28 804.

Datering: Yngre järnålder.

REFERENSER

Kadefors, O. 2014a. *Utredning av fastigheterna Nyby 3:33, 3:38, 3:47, 3:50 och 4:1*. Hallands läns museer Kulturmiljö Halland. Uppdragsverksamheten, Halmstad 2014

Kadefors, O. 2014b. *Östra delen av boplatzlämningen RAÄ 31:1*. Hallands läns museer Kulturmiljö Halland. Uppdragsverksamheten, Halmstad 2014

Nicklasson, P., Knabe, E. 2000. *Laholm. Nyby 3:36. Arkeologisk utredning 2000*. Hallands Läns museer, Landsantikvarien, Halmstad, Arkivrapport.

Svensson, M. 2004. *Nyby industriområde. Arkeologisk förundersökning*. Hallands Läns museer. Landsantikvarien, Uppdragsverksamheten. Halmstad, Arkivrapport.

Toreld, C. 2001. *Boplatzlämningar vid Nyby. Arkeologisk förundersökning*. Hallands Läns museer, Landsantikvarien, Uppdragsverksamheten, Halmstad, Arkivrapport

BILAGOR

Bilaga 1

Anläggningstabell

ID	CLASS	SUBCLASS	LÄNGD	BREDD	DIUP	FYLLNING 1	FYLLNING 2	FYLLNING 3	FYLLNING 4	FYLLNING 5	FYLLNING 6	KOMMENTAR
263	Arkeologiskt objekt	Brunn	6	5,62	2	Gråsvart något siltig sand	Brungrå varvig svagt humös sand	Ljus brungrå varvig svagt humös sand	Gråbrun svagt humös sand	Rödbrun varvig sand	Grå (våt) sand	
298	Arkeologiskt objekt	Grop	0	0	0							
423	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
460	Arkeologiskt objekt	Härd	0	0	0							
476	Arkeologiskt objekt	Härd	1,75	1,35	0,09	Förkolnad trästock	Svart sand					
496	Arkeologiskt objekt	Härd	0	0	0							
512	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
524	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
533	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0,4	0,15	0,08	Grå humös sand						Nedgrävd i ränna A100011
548	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0,2	0,2	0,08	Svartbränd sand						Rektangulärt. Fynd av keramik och vävtyn-gd. Nedgrävd i ränna A100011
559	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0,24	0	0,1	Brungrå falm-mig sand						Nedgrävd i ränna A100011
569	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0,4	0	0,2	Gråbun svagt humös sand	Gråbrun humös sand					Pinnhål i ena kanten av stolphålet
580	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
592	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
603	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
614	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
625	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
634	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							

ID	CLASS	SUBCLASS	LÄNGD	BREDD	DIUP	FYLLNING 1	FYLLNING 2	FYLLNING 3	FYLLNING 4	FYLLNING 5	FYLLNING 6	KOMMENTAR
645	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
654	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
664	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
675	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
685	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
695	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
704	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
713	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
725	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0,27	0,22	0,1	Mörkgrå något lerig sand						
730	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
739	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
747	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
757	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0,22	0,2	0,13	Mörkgrå sand något siltig						Skarpt avslut
766	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
775	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
785	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
794	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0,26	0,24	0,09	Mörkgrå sand						
805	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
817	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0,3	0,22	0,09	Mörkgrå något lerig sand						
828	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
839	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
850	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0,28	0,26	0,11	Ljusgrå sand						
858	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
869	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
879	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
892	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
903	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							

ID	CLASS	SUBCLASS	LÄNGD	BREDD	DIUP	FYLLNING 1	FYLLNING 2	FYLLNING 3	FYLLNING 4	FYLLNING 5	FYLLNING 6	KOMMENTAR
913	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0,34	0,28	0,17	Mörkgrå sand, inslag av småsten						
925	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
933	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0,31	0,21	0,05	Mörkgrå sand						
943	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
951	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0,3	0,27	0,13	Mörkgrå sand						
970	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
981	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
989	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
997	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
1004	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
1013	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
1021	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
1030	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
1039	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
1047	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
1056	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
1063	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
1074	Arkeologiskt objekt	Härd	0	0	0							
1089	Arkeologiskt objekt	Härd	0	0	0							
1108	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
1121	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
1130	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
1141	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
1151	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
1160	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
1175	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
1185	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
1194	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							

ID	CLASS	SUBCLASS	LÄNGD	BREDD	DJUP	FYLLNING 1	FYLLNING 2	FYLLNING 3	FYLLNING 4	FYLLNING 5	FYLLNING 6	KOMMENTAR
1202	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
1212	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
1226	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
1239	Arkeologiskt objekt	Stolphål	0	0	0							
1252	Arkeologiskt objekt	Grop	0	0	0							
1265	Arkeologiskt objekt	Grop	0	0	0							
100011	Arkeologiskt objekt	Ränna	0	0	0							

Bilaga 2

Fyndlista

Acc.Nr. HM 28 804
Landskap Halland
Socken Laholms stad
Fornlämningsnr. RAÄ 47,48, 49, 50, 51, 52, 53, och 54
Undersökningsår 2014

intrasis id	Klass	Fyndnr.	Material	Sakord	Antal	Vikt	Tjocklek	Del	Dekor	Magring	Relaterat till anl.
100003	Keramik Brorsson	1	Keramik	Kärl	1	3,5	7	Buk		sand	548
100004	Metall	2	CU-leg	Knapp	1	1,7	0				263
100005	Keramik Brorsson	3	Keramik	Kärl	1	8,1	9	Mynning			559
100006	Keramik Brorsson	4	Keramik	Kärl	1	15	10	Grepp			263
100007	Keramik Brorsson	5	Keramik	Rödgoods	1	3,9	0	Mynning			263
100008	Keramik Brorsson	6	Keramik	Kärl	1	18,2	13	Buk	Vågmönster, intryck.		569
100008	Keramik Brorsson	6	Keramik	Kärl	1	18,2	13	Buk	Vågmönster, intryck.		569
100009	Bränd lera	7	Bränd lera	Vävttyngd	3	13,1	0				548
100010	Flinta GAM	8	Flinta	Avslag/avfall	1	6,2	0				263

Bilaga 3

Vedartsanalys

Thomas Bartholin

Wentorf, den 23. januar 2015.
Nyby.FU.Kadefors.2015

Ola Kadefors
Kulturmiljö Halland
Bastionsgatan 3
302 43 Halmstad
Schweden

Vedanatomisk analyse af 4 trækulsprover og 1 vedprov fra FU, Nyby, Halland.

PK1221, A1212.

Ca. 2 ml ej rent kol.

5 stk. = alla, analyseret med følgende resultat:

5 stk. *Fagus silvatica*, bok, fra yngre stammar.

C-14-prov: 1 stk. *Fagus silvatica*, bok, med ca. 3 årringe, max. 50 år fra bark.

PK100001, A548.

Ca. 40 ml ej rent kol.

4 stk. = alla, analyseret med følgende resultat:

4 stk. *Quercus sp.*, ek, fra äldre stammar.

C-14-prov: 1 stk. *Quercus sp.*, ek, med ca. 10 årringe, max. 100 år fra bark?

PK1118, A476.

Ca. 75 ml ej rent kol.

11 stk. = alla, analyseret med følgende resultat:

4 stk. *Quercus sp.*, ek, fra yngre stammar.

7 stk. *Tilia sp.*, lind, fra yngre stammar. Vårfäldet.

C-14-prov: 1 stk. *Tilia sp.*, lind, med 1 årring under bark.

PK325, A263.

1 stk. ved = alla, analyseret med følgende resultat:

1 stk. *Alnus sp.*, al, fra stamme.

C-14-prov: 1 stk. *Alnus sp.*, al, med ca. 5 årringe, max. 40 år fra bark.

PK1222, A951.

< 1 ml ej rent kol.

5 stk. = alla, analyseret med följande resultat:

5 stk. *Betula sp.*, björk, fra yngre stammer.

C-14-prov: 5 stk. *Betula sp.*, björk, max. 5 år fra bark. OBS, meget lille prøve.

C-14-proverne postes i dag.

Faktura bifogas.

Med venlig hilsen og tack för uppdraget

Thomas Bartholin,

Am Haidberg 18

D 21 465 Wentorf

0049 40 720 1821

Thomas.Bartholin@gmx.de

Bilaga 4

¹⁴C-analys

Ångströmlaboratoriet

UPPSALA
UNIVERSITET

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Göran Possnert

Besöksadress:
Ångströmlaboratoriet
Lägerhyddsvägen 1
Rum 4143

Postadress:
Box 529
751 20 Uppsala

Telefon:
018 - 471 30 59

Telefax:
018 - 55 57 36

Hemsida:
<http://www.angstrom.uu.se>

E-post:
Goran.Possnert@Angstrom.uu.se

Kopia
Uppsala 2015-03-20

Ola Kadefors
Kulturmiljö Halland
Bastionsgatan 3
302 43 HALMSTAD

HALLANDS LÄNSMUSEER
KULTURMILJÖ HALLAND

2015 -03- 23

Dnr

Handl

Dossier

Resultat av ¹⁴C datering av trä och träkol från Nyby FU, Laholms kommun, Halland. Arbets-nr: 11414.

Förbehandling av träkol och liknande material:

1. Synliga rottrådar borttages.
2. 1 % HCl tillsätts (8-10 timmar, under kokpunkten) (karbonat bort).
3. 1 % NaOH tillsätts (8-10 timmar, under kokpunkten). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före acceleratorbestämningen av ¹⁴C-innehållet förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 4, till CO₂-gas, som i sin tur konverteras till fast grafit genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

Labnummer	Prov	δ ¹³ C‰ VPDB	¹⁴ C age BP
Ua-50362	PK325, A263	-28,4	1 655 ± 35
Ua-50363	PK1118, A476	-23,6	1 612 ± 30
Ua-50364	PK1222, A951	-25,4	288 ± 37
Ua-50365	PK100001, A548	-26,4	1 711 ± 30

Med vänlig hälsning

Göran Possnert

Göran Possnert/ Elisabet Pettersson

UPPSALA
UNIVERSITET

Inst/Avd/Dept
Tandemlaboratoriet
Vår ref/Our ref
Elisbet Pettersson
Telefon/Telephone

E-post/E-mail
Loa.Kristjansdottir@fysik.uu.se
Er ref/Your ref
Arbets nr: 11414

FAKTURA/INVOICE

Ert VAT-nr/Your VAT No
8492001014

Anges vid betalning/Please state on payment
Kundnr/Cust No Faktura nr/Invoice No
440 40108923

Stiftelsen Hallands läns museer

Bastionsgatan 3
302 43 HALMSTAD

Fakturadatum/Invoice Date Förfallodatum/Due Date
2015-03-20 2015-04-17
Efter förfallodagen utgår ränta med 9%

Specifikation/Description	Kvantitet/Quantity	å-pris/Unit Price	Belopp/Amount
Resultat av 14C datering av trä och träkol från Nyby FU, Laholms kommun, Halland. Arbets-nr: 11414 Ua-50362-50365	4	3000,00	12 000,00
Summa netto/Net Amount	Moms/VAT 25.00% SEK 3 000,00	Summa moms/Total VAT	Summa att betala/Total Amount Due
SEK 12 000,00		SEK 3 000,00	SEK 15 000,00

Adress/Postal address
Box 256
751 05 UPPSALA
Sweden

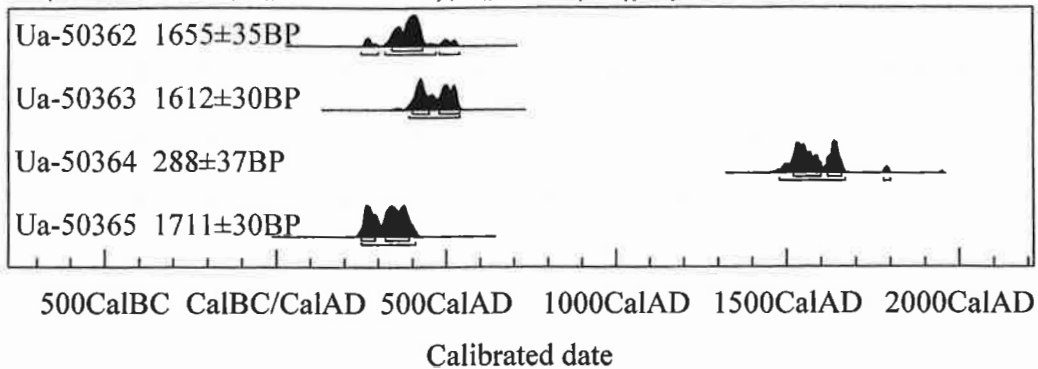
Telefon/Telephone
018-471 00 00
+46 18 471 00 00

Org.nr
202100-2932
Innehar F-skattebevis
VAT Reg No
SE202100293201

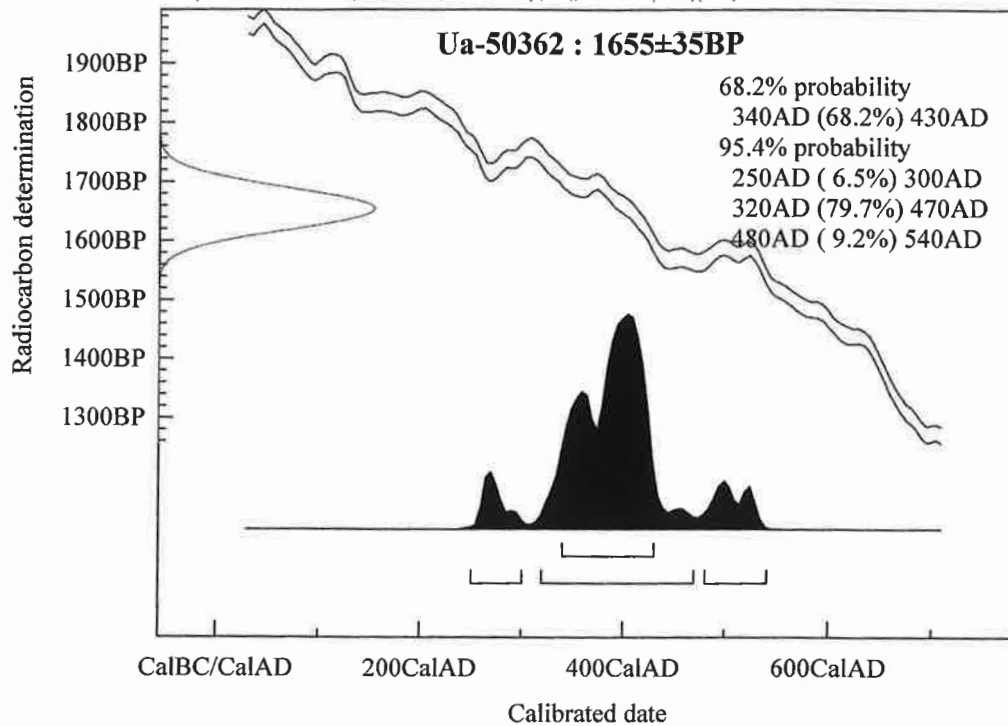
Bank: NORDEA Bank AB (publ)
Bank adress: SE-105 71 Stockholm-Sweden
Account No/IBAN No.:
IBAN SE48 9500 0099 6042 0183 7970
BIC/SWIFT: NDEASESS

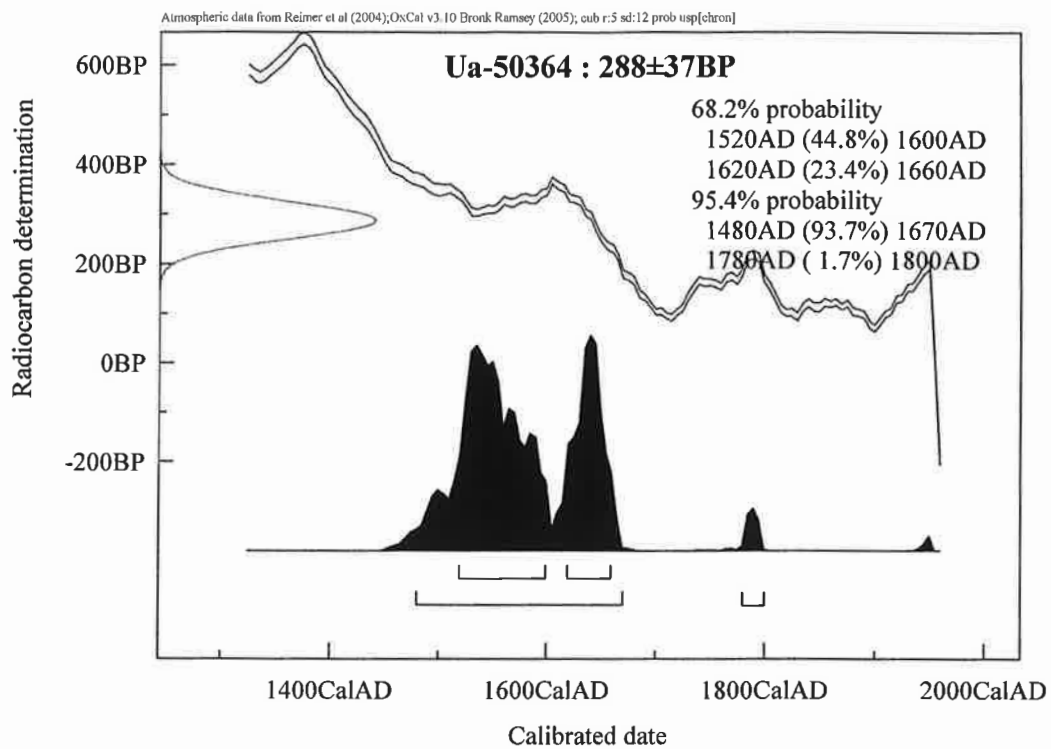
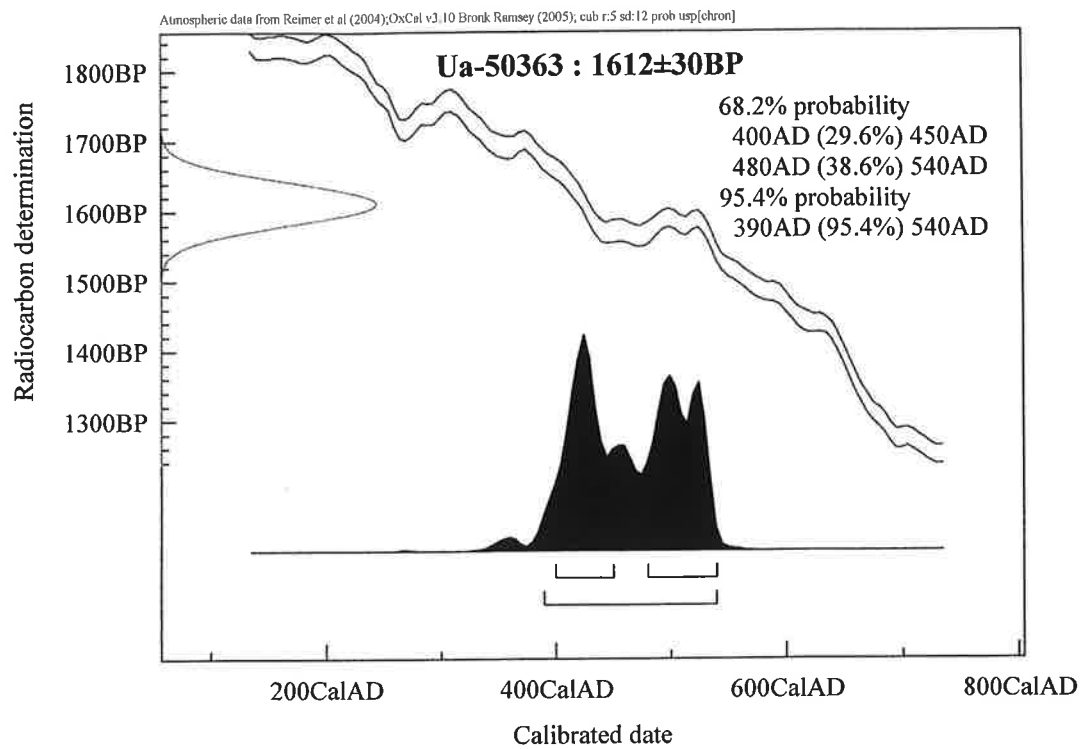
PlusGiro Bankgiro
18 37 97-0 5048-1100
For use in Sweden only

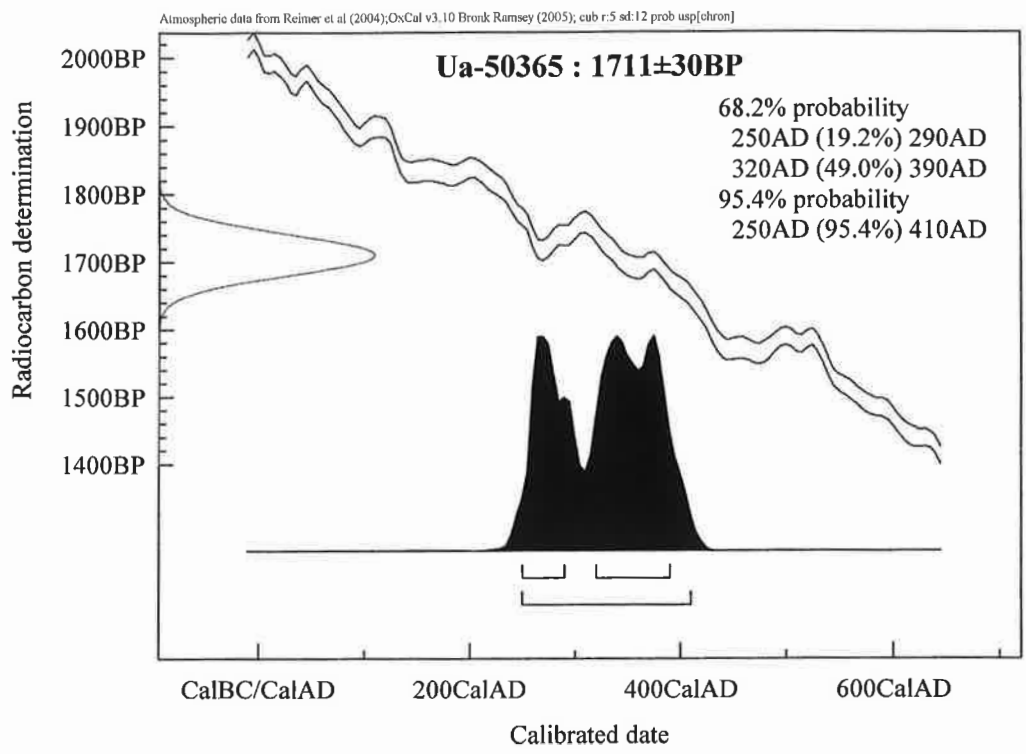
Atmospheric data from Reimer et al (2004); OxCal v3.10 Bronk Ramsey (2005); cub r:5 sd:12 prob usp[chron]

Atmospheric data from Reimer et al (2004); OxCal v3.10 Bronk Ramsey (2005); cub r:5 sd:12 prob usp[chron]

Bilaga 5

Ritningsförteckning

HMAK 4424:1-2

Halland

Laholms kommun

Nyby 3:38 och 3:50

Laholms stad RAÄ 47,48, 49, 50, 51, 52, 53, och 54

Arkeologisk förundersökning 2014

Id	Typ av anl.	Ritning nr:
263	Brunn	4424:2
533	Stolphål	4424:2
569	Stolphål	4424:2
476	Härd	4424:2
725	Stolphål	4424:2
757	Stolphål	4424:2
794	Stolphål	4424:2
817	Stolphål	4424:2
850	Stolphål	4424:2
913	Stolphål	4424:2
933	Stolphål	4424:2
951	Stolphål	4424:2

KULTURMILJÖ
HALLAND

Postadress: Bastionsgatan 3 | 302 43 Halmstad | Tel: 035-19 26 00
E-post: kansli@kulturmiljohalland.se | Hemsida: www.kulturmiljohalland.se